

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพใน
สถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี

THE ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN PROMOTING THE ORGANIZATION
OF PHYSICAL ENVIRONMENT IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER
THE MUNICIPALITY, LOPBURI PROVINCE

สมชาย พะนิจรัมย์¹, ภัสยกร เลาสวัสดิกุล², สรรชัย ชูชีพ³
Somchai Phanitram¹, Phatsayakorn Laosawadikul², Sanchai Chuchee³

Corresponding Author E-mail: kroochai2521@gmail.com

Received: Dec 10, 2025; Revised: Jan 31, 2026; Accepted: Feb 11, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี และ 2)เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 210 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80-1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.901 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแตกต่างด้วยค่าเฉลี่ย(Independent Sample) t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One -Way ANOVA) F-test ถ้ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี แอลเอสดีของฟิชเชอร์

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี เมื่อจำแนกตามเพศ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกอายุ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา, การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม, สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

¹นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹Student in Master of EducationDegree, Educational Administration, Thepsatri Rajabhat University

^{2,3}ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

^{2,3}Advisor, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University.

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the roles of school administrators in promoting the organization of physical environment in educational institutions under the Municipality, Lopburi Province, and 2) compare the roles of school administrators in promoting the physical environment management in schools under the municipality, Lopburi Province, classified by gender, age, work experience, and school size. The sample group consisted of 210 school administrators and teachers from municipal schools in Lopburi province during the first semester of academic year 2025. The sample was selected through cluster sampling. The research instruments included a questionnaire with a content validity index ranging from 0.80 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.901. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance, and Fisher's Least Significant Difference test for pairwise comparison.

The research findings were as follows: 1) The overall roles of school administrators in promoting the physical environment management in municipal schools in Lopburi Province were at a high level. 2) The roles of school administrators in promoting physical environment management. When classified according to gender, the overall differences were statistically significant at the .05 level. In contrast, no statistically significant differences were observed when the results were categorized by age, work experience, or school size.

Keywords : The Role of Educational Administrators, Promotion, Organization of Physical Environment

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลัก ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์ และแนวคิดการจัดการศึกษา โดยได้กำหนดในยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ การสร้างความมั่นคงเพื่อป้องกันและป้องกันภัยเริ่มที่กระบวนการจัดการศึกษาของประเทศ การป้องกันและการปลูกฝังเป็นหนึ่งในมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษา ตามหลัก 3ป ที่กำหนดให้สถานศึกษา ทุกแห่งจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่มีความปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2564: 4) อีกทั้งนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้มีการเสริมสร้างความปลอดภัยของสถานศึกษา การปรับโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพของสถานศึกษา เพื่อเป็นพื้นที่ปลอดภัย อบอุ่น มีความสุข เอื้อต่อการเรียน สภาพแวดล้อมจึงเป็นส่วนหนึ่งที่โรงเรียนต้องให้ความสำคัญเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของสังคมและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2566)

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มาตรฐานและตัวชี้วัดตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2567 - 2571 มาตรฐานที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ตัวชี้วัดที่ 2.7 การจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ โดยให้สถานศึกษามีอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม พื้นที่สำหรับทำกิจกรรมการเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้และสนับสนุนการพัฒนาตนเองของผู้เรียน และตัวชี้วัดที่ 2.8 สวัสดิการ สวัสดิภาพ แนวทางการป้องกันโรค อุบัติภัย ภัยพิบัติ โดยกำหนดให้สถานศึกษามีการจัดสวัสดิการโภชนาการที่ดี มีสถานที่รับประทานอาหาร ห้องน้ำถูกสุขลักษณะ จัดสวัสดิภาพสำหรับผู้เรียน ตรวจ ติดตามเฝ้าระวังสุขภาพ มีการปรับปรุงพัฒนาแนวทางการดำเนินการทุกด้าน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2567)

แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570) เป้าประสงค์ข้อที่ 2 สถานศึกษามีปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาที่เพียงพอและเหมาะสม มีอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินนโยบายที่จะนำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2566) อีกทั้งกองส่งเสริมและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น ได้ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) จัดทำโครงการท้องถิ่น ประชา ร่วมพัฒนาสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดมาตรการการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยในสถานศึกษาระดับปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายจัดระเบียบสังคมในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดูแลรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาด ความปลอดภัย รวมถึงป้องกันภัยในสถานศึกษา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2568)

ด้วยบริบทของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่อยู่ในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี ที่แตกต่างกัน บางโรงเรียนก่อตั้งมานานมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่และบุคลากร และบางโรงเรียนที่เพิ่งก่อตั้ง และอยู่ในช่วงการพัฒนาปรับปรุง โรงเรียนที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่เป็นโรงเรียนที่กำลังพัฒนาด้านอาคารสถานที่และการจัดสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษา เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งผลจากการศึกษาจะนำไปใช้เป็นแบบอย่างและแนวทางในการวางแผนพัฒนาการบริหารงานด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ศรีสุวรรณ บุญณกรณ์ชัย (2561: 9-11) กล่าวว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะเป็นนักสร้างสรรค์ นักการสื่อสาร นักคิดวิเคราะห์ นักสร้างชุมชน เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ สร้างความร่วมมือ สร้างพลังเชิงบวก สร้างความเชื่อมั่น มีความมุ่งมั่นและความพากเพียรเต็มใจที่จะเรียนรู้ เป็นนักประกอบการ คิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม สามารถสร้างแรงบันดาลใจ รู้จักการเจียมเนื้อเจียมตัว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา

ณรงค์ พลบุตร (2566: 14) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำหน้าที่บริหารและควบคุมดูแลองค์กรให้มีการปฏิบัติงานต่างๆ ลุล่วงตามจุดประสงค์ และทำให้เกิดประสิทธิภาพ และคุณภาพของงาน อีกทั้งผู้บริหารจะต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในองค์กรมีการ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ สร้างแรงบันดาลใจ จัดสรรทรัพยากรทางการศึกษา และต้องเป็น แบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอีกด้วย

ปรารภนา สำราญสุข (2566: 52-56) กล่าวว่า งานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหน้าที่ที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการเพื่อให้ครูดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน ผู้บริหารจึงต้องมีคุณสมบัติที่จะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุณสมบัติและทักษะที่จำเป็นในการบริหาร ได้แก่ การมีภาวะผู้นำ การมีทักษะในการแก้ปัญหา มีทักษะในการจัดลำดับความสำคัญ มีการเปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยี

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา โดยต้องมีภาวะผู้นำที่ดี มีวิสัยทัศน์ และสามารถบริหารจัดการทุกด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยั่งยืน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

นิตยา แก่นพุ่ม (2562: 87) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีส่วนสำคัญ ก่อให้เกิดความมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างครู และนักเรียน ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เพราะนักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนตามธรรมชาติ ได้ฝึกปฏิบัติจริง สภาพแวดล้อมต่างๆ ในโรงเรียนจึงเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อผู้เรียนที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความคิด บุคลิกภาพ มีความรับผิดชอบและประสบผลสำเร็จในการศึกษา

ธงชัย ทองเสวก และคณะ (2565: 99) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน ได้แก่ ห้องเรียนและอุปกรณ์การเรียนต่างๆ แสงสว่าง สี แสง อุณหภูมิ และสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน ได้แก่ แหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น แหล่งวิทยบริการ ห้องปฏิบัติการ ห้องทดลอง โรงฝึกงาน ห้องสมุด ศูนย์วัฒนธรรมต่างๆ

อัญชลี ทองเงิน (2568) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นรอบตัว ได้แก่ สิ่งปลูกสร้างและสิ่งที่อยู่ตามธรรมชาติ เหล่านี้มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อการเกิดพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ สามารถส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีให้กับโรงเรียน สร้างความศรัทธาความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองและผู้พบเห็น การออกแบบและพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง การดำเนินงานจัดสรร ปรับปรุงพัฒนาองค์ประกอบต่างๆ ด้านกายภาพหรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุหรือรูปธรรมภายในโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านภูมิทัศน์ ด้านอาคารสถานที่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านความปลอดภัย

สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียนมีอิทธิพลอย่างมากต่อประสบการณ์การศึกษาโดยรวม และมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพัฒนาการทางวิชาการ สังคมและอารมณ์ของนักเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบที่จับต้องได้ เช่น อาคาร ห้องเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งแต่ละประเภทมีส่วนทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป สภาพแวดล้อมที่ออกแบบอย่างเหมาะสมปลอดภัยช่วยกระตุ้นความสนใจ เพิ่มสมาธิ สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ รู้สึกมั่นคงลดความวิตกกังวล การจัดการพื้นที่ที่เหมาะสมช่วยส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี จึงเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาและความสำเร็จของผู้เรียนในระยะยาว

3. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2552: 1-6) 5 ส คือ แนวทางการจัดระเบียบสถานที่ทำงานให้เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และปลอดภัย ประกอบด้วย สะอาด สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย ช่วยลดความสูญเสีย เพิ่มความรวดเร็วในการทำงานและส่งเสริมวินัย ความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จากคู่มือ 5ส สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2552: 9 - 22) ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ดังภาพที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของงานวิจัย

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสำรวจดังนี้โดยใช้วิธีการสำรวจดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี จำนวน 17 โรงเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 23 คน ครูผู้สอนจำนวน 437 คน รวมทั้งสิ้น 460 คน (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลพบุรี. 2568)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โดยทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้คลาดเคลื่อน .05 จะได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 210 คน ผู้วิจัยเลือกกำหนดสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาต่อครู 10 : 90 เพื่อให้ได้ผู้บริหารจำนวนมากที่สุดที่สามารถเป็นไปได้ โดยเมื่อคำนวณแล้วจะได้จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา 21 คน ครูผู้สอน 189 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 210 คน คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา (ขนาดเล็ก, ขนาดกลาง , ขนาดใหญ่)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี จำนวน 5 ด้าน รวมทั้งหมด 40 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้ทำการตรวจสอบเบื้องต้น และมีการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รอบรู้เฉพาะเรื่อง จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ครอบคลุมความ

สมบุรณ์ของแบบสอบถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา ซึ่งข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอย่างระหว่าง 0.80 -1.00 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาความเที่ยงตรงมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.901

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลไปยังสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลพบุรี และเทศบาล

2. จัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล พร้อมแบบสอบถามถึงผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 21คน และครูจำนวน 189 คน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดส่งด้วยตนเอง และแบบออนไลน์ (Google Form)

3. ผู้วิจัยติดตามรับแบบสอบถามคืน และนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจนับและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จำนวน 210 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

3. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ โดยใช้การทดสอบที (t-test) และอายุประสบการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) โดยการทดสอบเอฟ (F-test) ถ้ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี แอลเอสดี (L.S.D.) ของฟิชเชอร์ (Fisher)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี

ตอนที่ 1 จำนวนและร้อยละจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.05 และมีอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็น ร้อยละ 32.38 และมีประสบการณ์การทำงาน 10 – 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.67 และปฏิบัติหน้าที่ ในสถานศึกษาขนาดกลางคิดเป็นร้อยละ 56.67

ตอนที่ 2 แสดงข้อมูลบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 1 ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี ในภาพรวม

การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านสະສາງ	4.38	0.60	มาก	5
2. ด้านสະດວກ	4.45	0.54	มาก	4
3. ด้านສະອາດ	4.47	0.54	มาก	3
4. ด้านສຸຂັກຊະນະ	4.51	0.55	มากที่สุด	1
5. ด้านສຳຮັກນິສັຍ	4.49	0.57	มาก	2
ภาพรวม	4.46	0.53	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.53) โดยเรียงลำดับ

ค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านสุขลักษณะ ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.55) ด้านสร้างนิสัย ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.57) ด้านสะอาด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.55) ด้านสะดวก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.54) และด้านสะอาด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.60)

ตอนที่ 3 แสดงข้อมูลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ

การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม กายภาพในสถานศึกษา	ทาง	เพศ				t	p
		ชาย		หญิง			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านสะอาด		4.21	0.70	4.46	0.53	-2.606	.011*
2. ด้านสะดวก		4.28	0.69	4.53	0.45	-2.653	.009*
3. ด้านสะอาด		4.33	0.68	4.54	0.45	-2.244	.027*
4. ด้านสุขลักษณะ		4.32	0.71	4.59	0.44	-2.840	.006*
5. การสร้างนิสัย		4.32	0.71	4.56	0.48	-2.509	.014*
ภาพรวม		4.29	0.67	4.54	0.42	-2.715	.008*

*p ≤ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี เมื่อจำแนกตามเพศ ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี เมื่อจำแนกตาม อายุ

การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านสะอาด	ระหว่างกลุ่ม	1.353	3	0.451	1.251	.292
	ภายในกลุ่ม	74.302	206	0.361		
	รวม	75.655	209			
2. ด้านสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	0.430	3	0.143	0.480	.696
	ภายในกลุ่ม	61.399	206	0.298		
	รวม	61.829	209			
3. ด้านสะอาด	ระหว่างกลุ่ม	1.592	3	0.531	1.873	.135
	ภายในกลุ่ม	58.363	206	0.283		
	รวม	59.955	209			
4. ด้านสุขลักษณะ	ระหว่างกลุ่ม	0.479	3	0.160	0.520	.669
	ภายในกลุ่ม	63.322	206	0.307		
	รวม	63.802	209			
5. ด้านสร้างนิสัย	ระหว่างกลุ่ม	0.630	3	0.210	0.650	.584
	ภายในกลุ่ม	66.487	206	0.323		
	รวม	67.117	209			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.785	3	0.262	0.958	.413
	ภายในกลุ่ม	56.274	206	0.273		
	รวม	57.059	209			

*p ≤ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี เมื่อจำแนกตามอายุพบว่า ในภาพรวมและทุกรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี เมื่อจำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน

การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านสະສະ	ระหว่างกลุ่ม	1.170	2	0.585	1.625	.199
	ภายในกลุ่ม	74.486	207	0.360		
	รวม	75.655	209			
2. ด้านสະသက	ระหว่างกลุ่ม	0.792	2	0.396	1.342	.263
	ภายในกลุ่ม	61.037	207	0.295		
	รวม	61.829	209			
3. ด้านສະອາດ	ระหว่างกลุ่ม	1.366	2	0.683	2.413	.092
	ภายในกลุ่ม	58.590	207	0.283		
	รวม	59.955	209			
4. ด้านສຸຂັກຊະນະ	ระหว่างกลุ่ม	0.963	2	0.481	1.586	.207
	ภายในกลุ่ม	62.839	207	0.304		
	รวม	63.802	209			
5. ด้านສ້າງນິສິຍ	ระหว่างกลุ่ม	1.267	2	0.634	1.992	.139
	ภายในกลุ่ม	65.849	207	0.318		
	รวม	67.117	209			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.060	2	0.530	1.960	.143
	ภายในกลุ่ม	55.999	207	0.271		
	รวม	57.059	209			

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงานพบว่า ในภาพรวมและทุกรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี เมื่อจำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา

การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	p
1. ด้านສະສະ	ระหว่างกลุ่ม	0.621	2	0.311	0.857	.426
	ภายในกลุ่ม	75.034	207	0.362		
	รวม	75.655	209			
2. ด้านສະသက	ระหว่างกลุ่ม	0.546	2	0.273	0.921	.400
	ภายในกลุ่ม	61.283	207	0.296		
	รวม	61.829	209			
3. ด้านສະອາດ	ระหว่างกลุ่ม	0.752	2	0.376	1.315	.271
	ภายในกลุ่ม	59.203	207	0.286		
	รวม	59.955	209			

การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	p
4. ด้านสัญลักษณ์	ระหว่างกลุ่ม	0.742	2	0.371	1.218	.298
	ภายในกลุ่ม	63.060	207	0.305		
	รวม	63.802	209			
5. ด้านสร้างนิสัย	ระหว่างกลุ่ม	0.629	2	0.315	0.980	.377
	ภายในกลุ่ม	66.487	207	0.321		
	รวม	67.117	209			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.651	2	0.325	1.194	.305
	ภายในกลุ่ม	56.408	207	0.273		
	รวม	57.059	209			

*p ≤ .05

จากตาราง 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษาพบว่า ในภาพรวมและทุกรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี

1.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาตามมาตรฐานและตัวชี้วัดตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2567 - 2571 ที่กำหนดให้สถานศึกษามีอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม พื้นที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ ปลอดภัย เหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้และสนับสนุนการพัฒนาตนเองของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ ศิริริณา ชมชื่น (2566: 89) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ด้านการส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่า อยู่ในระดับมาก

1.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี ด้านสะอาด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีบทบาทในการพัฒนาสถานศึกษา มีการประเมินความเสี่ยงล่วงหน้า วางแผนส่งเสริมสนับสนุนกระตุ้นให้ครู นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการคัดแยก กำจัดสิ่งของที่ไม่จำเป็น เพื่อให้โรงเรียนเป็นระเบียบ สะอาด ผ่านการเรียนการสอน การอบรม และสื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ กิ่งกนก กิณเรศ (2565: 136-137) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า ด้านกายภาพ การสะอาดอยู่ในระดับมาก

1.3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี ด้านสะดวก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินการให้มีสภาพแวดล้อมที่เป็นระเบียบ ทั้งภายนอกและภายในอาคาร รวมทั้งการจัดวางอุปกรณ์และสิ่งของอย่างเป็นระเบียบ สะดวกต่อการใช้งาน มีการจัดทำป้ายกำกับและสัญลักษณ์ ปรับปรุงโครงสร้างและสภาพแวดล้อมที่ความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศนรินทร์ ภูมิรินทร์ (2567: 72) ที่ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า ด้านบริการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมและด้านอาคารเรียนซึ่งมีบริบทที่ต้องดำเนินงานด้านสะดวก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี ด้านสะอาด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการวางแผน

ส่งเสริม สนับสนุน จัดทำให้มีการดูแลรักษาความสะอาดสิ่งของต่างๆ อาคารสถานที่ทั้งภายในและภายนอกอาคารให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานอยู่เสมอ มีการตรวจสอบและดูแลเชิงป้องกัน ส่งเสริมให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิงกนก กิณเรศ (2565: 107) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า การดำเนินงานด้านความสะอาดมีความเหมาะสมในระดับมาก

1.5 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี ด้านสุขลักษณะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี มีบรรยากาศน่าทำงาน เพื่อสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของทุกคน มีการประเมินผลของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยทุกคนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร เครือแวงมน (2562: 138) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายในสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ซึ่งบริบทที่ดำเนินงานด้านสุขลักษณะอยู่ในระดับมาก

1.6 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี ด้านสร้างนิสัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีบทบาทในการกำหนดนโยบายที่ส่งผลให้เกิดระเบียบวินัย ปลูกฝังพฤติกรรม ทศนคติ และค่านิยม ที่พึงประสงค์ให้กับบุคลากร นักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวฟ้า ไชยสิทธิ์และอำนวย ทองโปร่ง (2567: 38 - 39) ได้ศึกษา การบริหารการจัดสภาพแวดล้อมการบริหารจัดการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการจัดการความปลอดภัยซึ่งมีบริบทที่ดำเนินการด้านสร้างนิสัย อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี

2.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารคือผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายวางแผนสั่งการ ครอบงำส่วนมีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติโดยตรง และครอบงำส่วนคือผู้ใช้บริการหรืออาจจะมีส่วนร่วมเฉพาะบางอย่าง ทำให้เกิดมุมมองที่แตกต่างกันในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียน อีกทั้งด้วยการมอบหมายงานในหน้าที่ของโรงเรียนงานด้านอาคารสถานที่และการจัดสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐปนรรักษ์ มาลี และผดุง พรหมมูล (2561:177-190) ทำการศึกษาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางพลัด เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขต บางพลัด ผลการวิจัยพบว่าครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานทั่วไป ด้านงานอาคารสถานที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี จำแนกตามอายุ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี แม้จะมีอายุที่ต่างกัน แต่ทุกคนต่างมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานทั่วไป การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทุกคนที่มีส่วนร่วมในการศึกษาวางแผน การพัฒนา กำหนดภารกิจ เป้าหมายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา แก่นพุด (2562: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษของโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาขนาดใหญ่ของโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ จำแนกตามอายุ ด้านอาคารสถานที่ ซึ่งมีบริบทที่ต้องดำเนินงานทางกายภาพ ไม่แตกต่างกัน

2.3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี แม้จะมีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน ทุกคนต่างเห็นว่าการบริหารมีความพยายาม ผลักดันให้มีการพัฒนางานด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านอาคารสถานที่ การปรับปรุงภูมิทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชษฐพงษ์ เป้าทอง (2565: 34) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลหลักสาม อำเภอบ้านแพ้ว สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวมและด้านกายภาพไม่แตกต่างกัน

2.4 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้บริหารต้องดำเนินการตามนโยบายของต้นสังกัด นำสู่การวางแผนดำเนินงานเพื่อบริหารทรัพยากรและงบประมาณ หากไม่มีการปรับปรุงพัฒนา ปลดปล่อยสภาพเสื่อมโทรมก็จะส่งผลเสียต่อโรงเรียน ดังนั้นขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน การส่งเสริมของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพไม่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิรินา ชมชื่น (2566: 80-81) การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมและการส่งเสริมด้านกายภาพไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านสละสลวย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนกำหนดขั้นตอนสำรวจและแยกสิ่งของที่ไม่จำเป็น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนกำหนดขั้นตอน เนื่องด้วยการจัดการแยกสิ่งของที่ไม่จำเป็น ไม่ใช่การทิ้งทิ้งเพียงครั้งเดียวแล้วจบไป แต่ควรเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กร ที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพสู่สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมวินัยที่ดีให้กับทุกคนในโรงเรียนอย่างยั่งยืน

1.2 ด้านสะดวก พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดแผนงานด้านสถานที่ ในการจัดวางสิ่งของให้ถูกต้องเหมาะสมต่อการใช้งาน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาริบทด้านสถานที่ภายในโรงเรียน วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อกำหนดแผนงานด้านสถานที่ จัดหาพื้นที่จัดเก็บสิ่งของตามลักษณะการใช้งาน เพื่อลดความยุ่งยากที่อาจเกิดขึ้น การจัดวางสิ่งของด้วยความเหมาะสมยังส่งผลต่อความสะดวก ปลอดภัย และน่าอยู่มากยิ่งขึ้น ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน

1.3 ด้านสะอาด พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนจัดทำป้ายนิเทศณรงค์การดูแลความสะอาดอย่างทั่วถึง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการจัดทำป้ายนิเทศณรงค์การดูแลความสะอาด ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยกระตุ้นและสร้างพฤติกรรมที่ดีในการรักษาความสะอาดของในสถานที่ต่างๆ นอกจากจะส่งผลดีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมแล้วยังช่วยเสริมภาพลักษณ์และความน่าอยู่ของพื้นที่นั้นๆ อีกด้วย

1.4 ด้านสุขลักษณะ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาติดตามการดำเนินงานด้านสุขลักษณะในโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรติดตามการดำเนินงานด้านสุขลักษณะ งานอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของครู บุคลากรและนักเรียน ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอสนับสนุนด้านงบประมาณ มีการติดตาม ประเมินผล และทำการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

1.5 ด้านสร้างนิสัย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการมอบ เกียรติบัตร รางวัล เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการจัดทำเกียรติบัตร การมอบเกียรติบัตรและรางวัลเพื่อเป็นกำลังใจให้กับครู บุคลากร นักเรียนในโรงเรียน เป็นการสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจ เกิดความภาคภูมิใจ และเป็นแบบอย่างที่ดี กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่การสร้างบรรยากาศเชิงบวกและความผูกพันที่ดีภายในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรี เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงานต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก เพื่อเป็นแนวทางของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงาน ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2568, จาก <https://www.dla.go.th/land/ebook.do?cmd=form2&tokenId=4253vw5hb4adp8tnjww1ft7bg1slt87krxgct1via5we0>.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2568). แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายจัดระเบียบสังคมในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2568. สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2568, จาก https://www.dla.go.th/upload/document/type2/2568/4/33711_3_1744280884660.pdf.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กิ่งกนก กิณเรศ. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิราพร เครือแวงมน. (2562). การพัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายในสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฐปนรินทร์ มาลี, และผดุง พรมมูล. (2561). การบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพฯ เขตบางพลัด. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 14 (1), 177-190.
- ณรงค์ พลเดช. (2566). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับครูโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา.
- ธงชัย ทองเสวก และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. วารสารเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 5 (16), 95 - 108.
- นิตยา แก่นพุ่ม. (2562). การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษของโรงเรียนกาญจนาภิเษก. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรารธนา สำราญสุข. (2566). ยกระดับการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2568, จาก <http://www.withayajarn.com/Flipbook/K31/index.html#page=1>.
- พงษ์นรินทร์ ภูมิรินทร์. (2567). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารศึกษามหาวิทยาลัยเทพสตรี.
- พิเชษฐพงษ์ เบ้าทอง. (2565). การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่ตำบลหลักสามอำเภอบ้านแพ้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วารสารศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 2(1), 30 - 38
- แพรวฟ้า ไชยสิทธิ์, และอานวย ทองโปร่ง.(2567). การบริหารการจัดสภาพแวดล้อมการบริหารจัดการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น, 11 (2), 38-39.
- ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยเกริก.
- ศศิรินา ชมชื่น. (2566). การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). ประกาศนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 และนโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปี

- งบประมาณ พ.ศ. 2567. สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2568, จาก <https://www.deat.in.th/download/304/> สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2567). คู่มือการประกันคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2567 – 2571. สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2568, จาก <https://www.onesqa.or.th/upload/download/202403261133169.pdf>.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลพบุรี. (2568). เอกสารประกอบการประชุม. สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2552). คู่มือ 5 ส สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม. :สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- อัญชลี ทองเงิน. (2568). หลักการออกแบบและพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สำหรับสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2568 จาก https://learn.thaimooc.ac.th/assets/courseware/v1/2db097a6c7d44b3e239fed7e00d200d/asset-v1:NU+00410+0+type@asset+block/NU010_D03_001.pdf.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities”. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3) : 607 – 610.